

ПОЧАТКОВА ШКОЛА

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Кожен – особистість.
Олена Іванова, вчитель вищої категорії,
старший вчитель ОКЗО "Криворізька спеціальна
загальноосвітня школа-інтернат "Надія"

*Молоде покоління франківців
гордо носить ім'я земляка.*

*Ольга Лісович, вчитель-методист
іславської ЗОШ І–ІІІ ст. № 3 Львівської обл.*

Засновники –
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ,
ВИДАВНИЦТВО «ПОЧАТКОВА ШКОЛА»
Видавець –
ВИДАВНИЦТВО «ПОЧАТКОВА ШКОЛА»
Видається з липня 1969 року
Київ

Журнал включено до переліку наукових
видань ВАКУ України, в яких можуть
публікуватись основні результати
дисертаційних робіт

Головний редактор

Алла ЛУК'ЯНЕЦЬ, кандидат педагогічних наук,
заслужений працівник народної освіти України

Редакційна рада:

Іван БЕХ, Надія БІБІК, Микола ВАШУЛЕНКО,
Олександра САВЧЕНКО.

Редакційна колегія:

Галина ДРЕВАЛЬ, Валентина ЗАТОРЖИНСЬКА,
Олександр КИРИЧУК, Людмила КОВАЛЬ,
Ніна КОВАЛЬ, Ярослава КОДЛЮК,
Юлія КОЛЕСНИКОВА (завідувач відділу),
Тетяна КОХНО, Людмила ЛІЩИНСЬКА
(завідувач відділу), Людмила ЛОПУШАНСЬКА
(відповідальний секретар),
Світлана МАРТИНЕНКО, Віра МЕЛЕШКО,
Олександр МИТНИК, Антоніна МОВЧУН,
Ізоolda НІЗЕЛЬСЬКА (заступник головного
редактора), Тамара ПИРОЖЕНКО, Тамара
ПОНІМАНСЬКА, Катерина ПОНОМАРЬОВА,
Катерина ПРИЩЕПА, Тетяна ПУШКАРЬОВА,
Володимир ТИМЕНКО, Ольга ХОРОШКОВСЬКА,
Людмила ХОРУЖА, Михайло ЧЕМБЕРЖІ,
Ірина ШАПОШНІКОВА, Лідія ЩЕРБАКОВА,
Тетяна ЯРЕМЧУК (завідувач відділу).

Літературний редактор-коректор

Костянтин ЗЕЧЕВИЧ.

Комп'ютерна верстка

Ніна ГОЛЯК.

Дизайн обкладинки

Володимир ЩЕРБАЧЕВИЧ.

Зареєстровано Державним комітетом інформаційної
політики, телебачення та радіомовлення України
серія КВ, №6506 від 09.09.2002 року.
Підписано до друку 29.11.2011. Формат 84x108/16.
Папір газетний. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 6,72.
Умовн. фарбовідб. 6,72. Обл.-вид. арк. 9,75.
Наклад 14076 прим. Зам. 0104112.

Адреса редакції: 04213, Київ,
вул. Прирічна, 25-А, к. 12,
тел./факс (044) 501-03-87
www.pochatkova-shkola.net
e-mail: pochatkova@bigmir.net

Видруковано у видавництві
«Преса України». 03047, Київ, просп. Перемоги, 50
http://www.pressa.kiev.ua/. Якість друку повністю відпо-
відає наданому видавцем видавничому оригіналу.

ЗМІСТ

Теорія і практика виховання особистості

Бех І. Життя особистості у просторі духовності 1

Методика навчання

Чабайовська М., Шароварко С. Особистісно орієнтований підхід
у навчанні молодших школярів української мови 4

Шрамко О. Регіональний фразеологічний мовний матеріал
як засіб соціалізації молодших школярів 7

Хорошковська О. Формування умінь мовленнєвої діяльності
(аудіювання й говоріння) в учнів початкових класів на уроках
української мови як державної 12

Вашуленко О. Мовленнєва складова у структурі читацької
компетентності молодшого школяра 16

Верхогляд Г. Нестандартний урок-сюрприз з математики у 2 класі
з елементами інтерактивних технологій 22

Гудзь Т. Самопідготовка у групі продовженого дня 24

Мачулкіна О. Людина починається з добра
(Урок з курсу “Я і Україна” у 1 класі) 26

Творча лабораторія вчителя

Чумарна М. Від першого слова – до розкриття любові 29

А я роблю так...

Вонсул Я. Використання інтерактивних ігрових технологій на уроках..... 32

Щебетенко Н. Ознайомлення з релієфом.
(Образотворче мистецтво, 2 клас) 34

Варянюк Г. Пісенний календар (Урок-подорож) 36

Готуємо до школи

Базарницька І. Інтегроване заняття для підготовки майбутніх
першокласників 37

Науково-педагогічна творчість

Митник О. Розвивальне освітнє середовище як фактор оволодіння
мистецтвом мислення молодшими школярами 40

Селезньова С., Цілик Н., Воронович О. Технологія побудови цілісного
розвивального освітнього середовища в колегіумі “Олімп” 41

Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії – 90
Шоробура І. 90-річний досвід підготовки вчителів у Хмельницькій
гуманітарно-педагогічній академії 42

Організація початкової освіти

Лобчук О. Підготовка майбутніх учителів до проведення
мовленнєвої діяльності у початковій школі 44

Інформація 47

Школа і родина

Корнієнко С. Сім'я і школа – одна родина 48

Освіта вчителя

Кацюк Л. Розвиток креативного потенціалу молодших школярів
на уроках курсу “Я і Україна” 51

Здоров'я дітей – багатство нації

Зубалій М., Остапенко О. Проведення змагань з дитячої
легкої атлетики з учнями початкових класів 53

Нам пишуть

Горб Р. Як зустрічають Новий рік у різних країнах 55

Дячук Г. Зимова казка (Урок математики, 3 клас) 56

Слово художній самодіяльності

Смольська О. Зимова пригода 58

Показчик статей, надрукованих у журналі за 2011 рік 61

Передрук будь-якого матеріалу українською або іншими мовами
без письмової згоди редакції заборонено.

Марія ЧАБАЙОВСЬКА,
доцент кафедри мови
та методики викладання в початковій школі
Інституту педагогіки та психології
НПУ імені М.П.Драгоманова;
Світлана ШАРОВАРКО,
учитель вищої категорії, методист
спеціалізованої школи І–ІІІ ст. ім. О.Маковея
з поглибленим вивченням інформаційних технологій
та технологічних дисциплін м. Заліщиків Тернопільської обл.

Особистісно орієнтований підхід у навчанні молодших школярів української мови*

Урок 2

Тема. Види речень за метою висловлювання.
Окличні речення.

Мета. Розширити уявлення учнів про види речень за метою висловлювання – розповідні, питальні, спонукальні та за інтонацією – окличні, неокличні; розвивати їхнє зв'язне мовлення та логічне мислення; виховувати почуття любові до природи.

Обладнання: малюнки грибів, опорні схеми, роздатковий матеріал.

Хід уроку

I. Організація класу до уроку. Створення емоційного фону уроку.

– На сьогоднішньому уроці ми будемо працювати під гаслом, яке ви зможете прочитати, склавши розсіпані слова. (Слова прикріплені на магнітній дошці).

навчати, Добре, знати, хто, хоче, все, того.

(Добре того навчати, хто хоче все знати).

– А ви хочете багато знати?

– А як потрібно працювати на уроці, щоб досягти поставленої мети? (Учні висловлюють міркування).

– На сьогоднішньому уроці ми перенесемося на лісову галявину і познайомимося з її мешканцями – грибами.

II. Хвилинка каліграфії.

Перше завдання – від Білого гриба.

– А як його ще називають?

ля рі Шко

– Яким з'єднанням поєднані дані букви?

– Складіть з цих складів слово і запишіть його.

– Які близькі за значенням слова можемо дібрати до поданого слова?

– Складіть і запишіть речення зі словом *школярі*.

III. Актуалізація опорних знань, умінь і навичок.

Завдання від Маслючків.

а) Повторення теоретичних відомостей.

– З чого складається наше мовлення?

– Що виражає речення?

– Які розділові знаки можуть стояти в кінці речень?

б) Робота в парах.

Довідка для вчителя.

Статистична пара об'єднує учнів, які сидять за однією партою. У парі вони виконують роль учня чи наставника (перевіряють; виправляють; аналізують, чому була допущена помилка; чи можна виконати завдання іншим способом тощо).

Лисиця і їжак

Їжачок боїться води хитра лисиця закочує його в річку у воді їжачок розгортається хитрунка хапає його зубами.

Завдання. Поділити текст на речення. Поставити у кінці кожного з них розділові знаки.

в) Перевірка виконання завдання.

– Обміняйтеся зошитами, перевірте один одному завдання.

– Скільки речень утворилося?

– Зачитайте утворені речення, передаючи інтонацією кінець речення.

– Як пов'язані між собою гриби і їжаки?

IV. Оголошення теми і мети уроку.

– На сьогоднішньому уроці ми пригадаємо, які бувають речення за метою висловлювання, які розділові знаки потрібно ставити в кінці відповідного речення. Працюватимемо над їх правильним інтонуюванням.

V. Узагальнення й систематизація знань учнів.

Завдання від Опеньок.

1. Робота у групах – групи гомогенні. Вправа 91.

Довідка для вчителя

Учитель пропонує об'єднатися в групи за допомогою кольорових осінніх листочків – кленових,

* Продовження. Початок див.: Початкова школа, № 11 за 2011 рік.

дубових, березових. Пригадайте правила роботи у групі.

1. Перед початком оберіть лідера.
2. Уважно читайте завдання.
3. Говорить по черзі, вислуховуйте думку кожного.
4. Презентуйте виконану роботу (може презентувати лідер або будь-хто з групи).

Клас ділиться на три групи: перша група працює з реченням № 1, друга – № 2, третя – № 3. Робота у групах недиференційована. Учні спільними зусиллями виконують запропоновані завдання. Презентація. Лідер оцінює в балах роботу представника кожної групи (консультант, він же помічник учителя). Після виконання завдань група підбиває підсумки.

Для I групи – "Кленові листочки".

– Прочитайте виразно речення. Що виражено у цьому реченні, з якою метою воно вживається?

– Який розділовий знак ставимо в кінці першого речення?

Для II групи – "Дубові листочки".

– Що виражає друге речення?

– Як його треба читати?

– Який розділовий знак ставимо в кінці такого речення?

Для III групи – "Березові листочки".

– Що містить третє речення?

– Як читаємо це речення?

– Який знак ставимо в кінці такого речення?

2. Робота з підручником.

Повторення правила (див. с. 45).

Завдання від Лисичок.

3. Вправління в інтонаційному читанні речень.

Вправа 92.

– Знайдіть у тексті розповідні, питальні та спонукальні речення.

– Прочитайте їх з відповідною інтонацією.

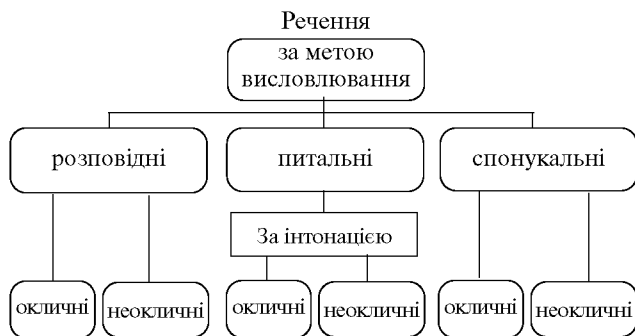
4. Робота з підручником.

Повторення правила (див. с. 46).

– Знайдіть у тексті попередньої вправи окличні речення і прочитайте їх виразно.

5. Робота з таблицею.

а) Учні колективно складають опорну таблицю "Види речень за метою висловлювання та інтонацією".

– Користуючись таблицею, зробіть висновок про види речень за метою висловлювання та інтонацією.

б) Робота у групах – групи гомогенні.

Для I групи – "Кленові листочки".

– Придумайте розповідне речення.

– Чи можна у кінці розповідного речення ставити знак оклику?

Для II групи – "Дубові листочки".

– Придумайте питальне речення.

– Чи можна у кінці питального речення ставити знак питання і знак оклику одночасно?

Для III групи – "Березові листочки".

– Придумайте спонукальне речення.

– Чи можна у кінці спонукального речення ставити крапку?

Завдання від Печериць.

6. Вибіркове списування. Вправа 94.

а) Прочитайте текст, доберіть до нього заголовок.

– До чого нас закликає автор тексту?

– Які їстівні гриби згадуються у вправі?

– Знайдіть і спишіть спонукальні речення.

б) Перевірка виконання вправи.

7. Фізкультхвилинка.

Завдання від Підберезників.

8. Творча робота. Вправа 95.

а) З яких речень за метою висловлювання складається текст?

– Які речення називаються спонукальними?

– Перебудуйте подані речення так, щоб вони стали спонукальними.

– Запишіть утворений текст.

б) Перевірка правильності виконання вправи.

Завдання від Козарів.

9. Мовні ігри.

а) Робота над загадками.

Зимою чорний,
Весною й літом зелений,
А восени жовтий. (Л і с).

Навесні веселить,
Влітку холодить,
Восени годує,
А взимку гріє. (Л і с).

– Складіть розповідне, питальне і спонукальне речення зі словом *ліс*.

б) Гра "Збери слова в кошик".

На дошці малюнок кошика з написаною темою – "Ліс". Діти по черзі диктують по одному слову з цієї теми.

(Ліс: дуб, гриб, ведмідь, заєць і т. д.).

в) Мовна гра "Склади прислів'я", поєднуючи стрілками частини речень.

Берегти ліс –	а з лісу виводить.
Багато лісу – не губи,	зберігати життя на землі.
Наука в ліс не веде,	мало лісу – посади.

– Яке із прислів'їв вчить нас бережно ставитися до лісу?

– Чому потрібно оберегати ліси?

VI. Підсумок уроку.

а) Технологія "Незавершені речення".

– За метою висловлювання речення бувають ...

– За інтонацією – ...

– Розповідні речення виражають ...

– Питальні речення ...

– Спонукальні речення ...

б) – З назвами яких грибів ми ознайомилися на уроці?

– Як пов'язані між собою гриби і ліс?

– Що нового ви дізналися на уроці?

– Чого очікуєте від наступних уроків?

Урок 3

Тема. Питальні речення. Побудова питальних речень за змістом прочитаного.

Мета. Вправляння в інтонуванні питальних речень; вчити будувати питальні речення і давати відповіді на запитання; розвивати мовлення учнів; здійснювати національне виховання.

Обладнання: "Чарівний кубик", шаблони, індивідуальні картки, малюнки.

Хід уроку

I. Організація класу.

II. Хвилинка каліграфії.

ви аз виразно

– Зверніть увагу на правопис і вимову поданого слова.

– Складіть речення зі словом *виразно*.

III. Повторення вивченого про речення, види речень за метою висловлювання та інтонацією.

а) Технологія "Кубування".

Довідка для вчителя.

Кубування застосовується для розгляду різних аспектів вивченого матеріалу з теми або окремого предмету. Цей підхід передбачає використання куба з написаними на кожній стороні вказівками та завданнями.

Завітав сьогодні в клас

На урок знову до нас

Кубик, діти, не простий,

Кубик, діти, чарівний.

Він доріжку прокладає,

Знання ваші перевіряє.

– Проаналізуємо завдання "Чарівного кубика", повторимо вивчене про речення, види речень за метою висловлювання та інтонацією.

1) Речення виражає ... (закінчену думку).

2) Розповідним називається ...

3) Питальним називається ...

4) Спонукальним називається ...

5) Оклічним називається ...

6) Оклічними бувають ...

– Завдяки нашому "Чарівному кубу" ми повторили вивчене про речення.

б) Вибіркове письмо. Робота в групах. Завдання недиференційовані.

Довідка для вчителя.

Кожен учень одержує картку із записаними реченнями. Ті, у кого на парті червоні кружечки, виписують розповідні речення, сині – питальні, зелені – спонукальні.

Завдання. Виписати речення, поставивши потрібні розділові знаки, пояснити свій вибір.

Будьте, діти, мужні і бадьорі Що діти роблять у школі *Увечері Сашко читає газети і книжки* З чого роблять тканину *У лісі білочка шукає грибочки* Старанно виконуй домашні завдання

IV. Оголошення теми і мети уроку.

– На сьогоднішньому уроці ми навчимося правильно інтонувати питальні речення, давати відповіді на запитання і будувати їх.

V. Формування практичних умінь і навичок.

1. Інтонування речень. Вправа 97.

а) Прочитайте речення, вимовляючи їх відповідно до розділового знака у кінці. Виділені слова вимовляйте з більшою силою голосу.

б) Складання відповідей на запитання і їх запис.

– У кожному реченні підкресліть слово, яке є короткою відповіддю на запитання.

2. Конкурс на кращого читця. Вправа 98.

а) Читання тексту мовчки.

б) Виразне читання тексту. Правильне інтонування питальних речень.

3. Фізкультхвилинка.

4. Вправляння у побудові питальних речень за змістом прочитаного. Завдання диференційоване.

Довідка для вчителя.

Самостійна побудова питальних речень сильнішими учнями. Інші учні конструюють речення з опорою на шаблон (цим учням учитель дає картки із записаними шаблонами, за якими слід скласти питальні речення).

а) У наш край завітала золота осінь.

– Побудувати питальні речення з опорою на шаблон.

Хто

Яка

Куди

б) У теплі краї відлітають співучі птахи.

Хто

Які

Куди

в) Перевірка виконання завдання.

5. Творча робота. Робота в групах. Завдання диференційоване.

Довідка для вчителя.

Клас ділиться на три групи за назвами осінніх квітів: чорнобривці, айстри, жоржини.

I група – "Чорнобриці".

Завдання. Дати відповіді на запитання з опорою на малюнок (учитель пропонує ілюстрацію, на якій зображено осінь).

- Яка пора року настала?
- Якими стали дерева і трава?
- Що роблять тварини?
- Куди відлітають птахи?

II група – "Айстри".

Завдання. Прочитати текст. Скласти запитання до кожного речення даного твору.

Осіній ліс

Восени хлопці пішли в ліс гуляти. Ліс був просто чудовий. На деревах сиділо багато пташок. Вони зіб-

ралися докупки. Пернаті друзі відлітають у теплі краї.

III група – "Жоржини".

Завдання. Розгляньте малюнок. Складіть запитання, які б допомогли побудувати розповідь за даним малюнком.

б. Перевірка виконання завдання.

VI. Підсумок уроку.

– Чи можемо ми у мовленні обійтися без питальних речень? Чому?

– Продовжіть думку "За змістом розповідного речення можна побудувати ..." (кілька питальних речень).

VII. Домашнє завдання.

Вправа 100.

Продовження буде